

Nr 296.

Av herr **Flyg m. fl.**, *angående uppsägande av Sveriges medlemskap i Nationernas förbund.*

Sveriges medlemskap i Nationernas förbund har varit föremål för riksdagens behandling vid ett flertal föregående riksdagar. Den socialistiska riksdagsgruppen har även då varit initiativtagare, därigenom att den väckt motioner, vari dels yrkats på att Sverige skulle utträda ur förbundet, dels avslag yrkats på regeringens äskande om anslag för täckandet av de med medlemskapet förenade kostnaderna. Senast vid 1936 års riksdag förelåg sådana motioner.

Då vi nu återkomma, föranledes detta ej enbart därav, att vi fortfarande hysa den bestämda uppfattningen, att Sveriges medlemskap i N. F. utgör ökad krigsrisk för land och folk. Under det år som gått sedan riksdagen sist behandlade spörsmålet i fråga har vissa för frågans behandling betydelsefulla faktorer tillkommit, vilka enbart de motivera dess förnyade prövning. Genom riksdagsvalen sistlidne höst har andra kammarens sammansättning väsentligen förändrats. Den del av Sveriges folk, som har det största intresset av att freden värnas och som intet intresse har att tillvarataga i de stormaktsmotsättningar, vilka utgöra tidens permanenta krigsfara, har fått en kraftigt ökad representation i den folkvalda kammaren. Men därtill kommer, att vi i dag ha erfarenheter om N. F:s praktiska verksamhet, vilka vi för ett år sedan icke hade. Då riksdagen senast behandlade spörsmålet om Sveriges medlemskap i N. F. pågick Italiens imperialistiska överfallskrig mot Abessinien. För första gången hade Nationernas förbund ingripit — dess beslut om sanktioner praktiserades med anslutning även från Sveriges sida — sanktionspropagandan hade sina klang- och jubeldagar i större delen av den svenska pressen. Nu hör hela denna affär till de avsnitt i N. F:s historia, vilka dess vänner helst skulle vilja stryka över — ja, helt utplåna. Det finns ej heller någon anledning att här i denna motivering utförligare orda om denna nesliga aktion, vilken för all världen blottade falskheten och värdelösheten i den officiella N. F.-ideologien. Den sköna tesen om den »kollektiva säkerhetens» skydd för varje medlem av N. F. är krossad — Abessiniens kejsares deklaration i Genève, att han, om han ej litat till medlemskapet i N. F., skulle ha kunnat få tillstånd en väsentligt förmånligare uppgörelse med Italien, var sista spiken i den kollektiva säkerhetens likkista.

Efter N. F.-politikens sammanbrott i och med det italiensk-abessinska krigets utgång, har man kunnat skönja ett reserverat uppträdande från olika staters sida gentemot Genèveorganisationen. Dess nyaste och även mest energiskt aktiva medlem, Sovjet-Unionen, har genom sin utrikesminister givit världen besked om sin besvikelse samt deklarerat sitt beslut att tills vidare

stå vid sidan om. Vissa smärre stater ha understrukit sin avsikt, att vid ett eventuellt stormaktskrig vara neutrala. Allt detta är bevis på att vederbörande insett, att N. F.-idén varit och är en bluff.

Bland de regeringar, som markerat sitt lands vilja till neutralitet, är även den svenska. Utrikesminister Sändlers senaste offentliga anförande samt pressens kommentarer kring detta tal äro här av bevisande värde. Och i årets remissdebatt fick regeringen allmän anslutning för sin neutralitetspolitik. Såväl i riksdagen som i pressen dominerar alltså den meningen, att den tidigare aktiga utrikespolitiken, som Sverige fört såsom medlem av N. F., skall ersättas med neutralitetspolitik.

Nu ställer sig frågan: kan en stat, som är ansluten till Nationernas förbund, bedriva neutralitetspolitik i detta ords allvarliga bemärkelse — kan en sådan stat, i det ögonblick då neutraliteten är dagens allvarliga aktualitet, verkligen upprätthålla densamma?

Enbart en blick på N. F.-akten ger ett direkt och bestämt nej till svar på denna fråga. Vi erinra för övrigt ännu en gång om förre statsrådet Undéns uttalande, att i och med Sveriges inträde i N. F. ersattes neutralitetspolitiken med solidaritetspolitik. Riktigheten i detta uttalande kan ej bestridas. Såsom medlem av N. F. kan Sverige i en konfliktsituation icke intaga en neutral position utan att bryta med enligt förbundsaktens innehåll åtagna förpliktelser. I diskussionerna föregående år likställde utrikesminister Sandler förbundsakten med en traktatsenlig förpliktelse. Det framstår sålunda uppenbart, att neutralitetspolitik icke kan bedrivas under fortsatt medlemsskap i N. F. Det förhållandet, att N. F. för närvarande försatts i ett tillstånd av passiv dvala, utgör ingen garanti för, att det ej i en akut konflikt mellan stormakterna åter väckes till liv samt ställer sina medlemmar inför uppgiften att fullgöra sina förpliktelser enligt akten.

Frågan om en reformering av N. F.-akten har väckts efter skandalen i kriget mellan Italien och Abessinien. Även i detta reformarbete har Sverige engagerat sig. Den svenska regeringens förslag i detta avseende går ut på, att förbundsaktens bestämmelser skola skärpas. Detta innebär, att de anslutna staternas möjlighet att själva avgöra sitt ställningstagande i hotande, allvarliga situationer ytterligare skall beskäras. Talet om att man vill föra neutralitetspolitik blir med hänsyn till ett dylikt perspektiv enbart ord utan ringaste reellt värde. En fast, konsekvent svensk neutralitetspolitik förutsätter ofrånkomligen ett brytande av medlemsskapet i Nationernas förbund. Det yrkande på utträde, som den socialistiska riksdagsgruppen tidigare framfört, kan alltså återigen ställas med ny aktuell motivering.

Konstitutionsutskottet yttrade föregående år i motiveringen till sitt avslagsyrkande på vår dåvarande motion, att ett utträde skulle innebära »en faktisk isolering» samt att »ett kvarstående inom organisationen icke, under de förutsättningar som föreligga, synes medföra större risker än ett utträde». Vi veta icke, huruvida nuvarande konstitutionsutskottet är villigt att återupprepa och understryka detta yttrande. Ett utträde ur N. F. behöver emellertid icke leda till någon »isolering». Sverige kan mycket väl delta i alla inter-

nationella överläggningar mellan staterna, där det har intressen att bevaka. Och under de förutsättningar, som nu föreligga, betyder fortsatt medlemsskap, att den neutralitetspolitik, om vars riktighet alla synes vara ense, helt riskeras.

En framstående medlem av det ena regeringspartiet, professor Lundstedt, har med en stark motivering offentligen fört fram den klara slutsatsen beträffande Nationernas förbund: *Bort med vraket*. Tyvärr äga vi ej möjlighet att förverkliga denna för världens hälsa mycket betydelsefulla paroll. Men Sverige kan lämna vraket. Professor Lundstedt, som tidigare varit bland dem, som gått emot vårt förslag om utträde, uttalade sig för övrigt i årets remissdebatt mycket bestämt mot förbundet samt betonade att ett uppsägande av medlemsskapet är ett hela det svenska folkets intresse.

I fjolårets debatt i andra kammaren om här berörda fråga förklarade emellertid en representant för konstitutionsutskottet, att det var »uteslutet, att riksdagen skulle kunna besluta om ett så oerhört viktigt steg som ett utträde ur Nationernas förbund på grundval av en enskild motion». Utan att acceptera den uppfattning, som kommer till uttryck i detta yttrande, vilket gör värdet av motionsrätten tämligen illusoriskt, anse vi att detsamma måste uppmärksammas, då det kan återkomma såsom motivering till ett nytt avslagsyrkande. Vidhållande vår uppfattning, att ett beslut av riksdagen att uppsäga Sveriges medlemsskap i Nationernas förbund länge har varit sakligt berättigat och i enlighet med de breda svenska folklagens intresse samt att ett dylikt beslut i nuvarande moment är, på grund av det senaste årets här ovan åberopade händelser, än mera naturligt och berättigat, men med hänvisning till ovan återgivna yttrande från en konstitutionsutskottets talesman, föreslå vi härmed,

att riksdagen måtte besluta, att i skrivelse till regeringen hemställa, att regeringen snarast må inkomma till riksdagen med förslag, att densamma beslutar uppsäga Sveriges medlemsskap i Nationernas förbund.

Nils Flyg.

Arv. Olsson.

Viktor Herou.

Aug. Spångberg.

Verner Karlsson.

K. Kilbom.